

Slovenski dom

Štev. 199.

V Ljubljani, v sredo, 2. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Vojno poročilo št. 827

Uspehi prednjih oddelkov na egiptovskem bojišču

Italijansko uradno vojno poročilo št. 827 pravi:
Na egiptovskem bojišču delovanje prednjih oddelkov. Dobili smo številne ujetnike. Italijanski in nemški letalski oddelki so izvedli bombardiranje na nasprotnikovo zaledje.

Župani velikih italijanskih mest pri Mussoliniju

Rim, 1. sept. s. Duce je v Beneški palači poslušal poročilo rimskega guvernerja ter 24 županov iz mest, ki imajo več kakor 100.000 prebivalcev.

Spodleteli sovjetski napadi na postojanke italijanskih divizij

Fronta na Donu, 1. septembra s. Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani: Nadaljevale so se hude borbe na odseku fronte, ki ga držijo naše čete. Sovjetske divizije so napadle ponovno močno našo postrojitev in so imele krvave izgube. V pasu neke naše divizije sta dve sovjetski pehotni diviziji, ki ju je podpiralo mnogo lahkih topov, zamašili zlomiti črto utrjenih postojank naših hrabrih čet. V hudih borbah in protinapadih z bajoneti je bil sovražnik vržen nazaj na izhodiščne postojanke. Italijanski bataljoni pod vodstvom hrabrih častnikov so vzdržali ofenzivo Sovjetov, ki so do poznega večera skušali doseči kak uspeh.

V nekem drugem odseku so bili odbiti napadi na utrjene postojanke. V nekem izredno kočljivem odseku v prvih vrstah, ki ga je sovražnik napadel iz treh smeri, so se bersaljeri hrabro upirali pripravljenemu ognju topništva in so s protinapadom preprečili sovražnika, ko je sovjetska pehota prešla v napad.

V hudih borbah v preteklih dneh so se z vnelo, držnostjo naših čet in njihovo veliko spretnostjo v manevriranju izjalovili vsi sovražni poskusi za prodor v defenzivno postrojitev. Italijani so bili zvesti svoji svetli vojaški tradiciji, ki se je izpričala tudi v dolgem letu vojne proti Rusiji.

Hitlerjev glavni stan, 2. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

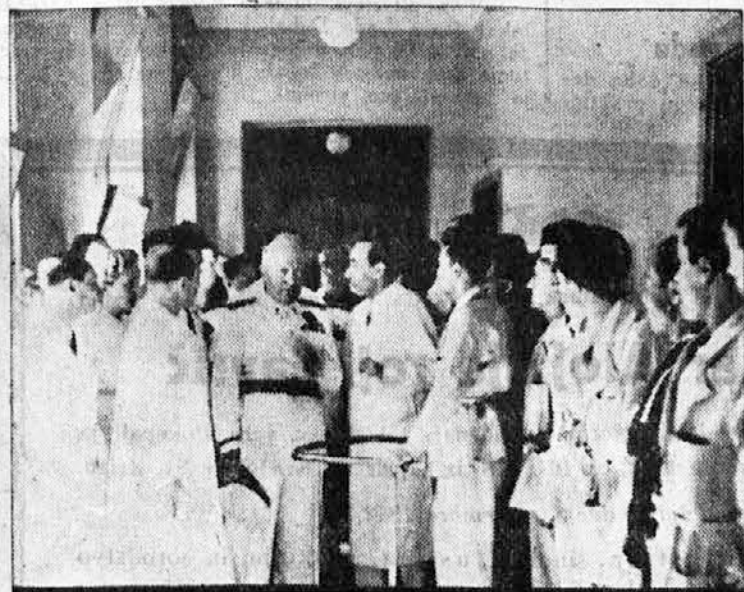
Južno od spodnjega Kubanja so nemške in romunske čete strle zagrizeni sovjetski odpor in so dosele do vzhodne obale Črnega morja. Romunske čete so zasedle mesto in pristanišče Anapa.

Nemški torpedni čolni so v Črnem morju napadli zaščiteno skupino ladij in potopili dve ladiji s skupno 4500 tonami, od teh je bila ena petrolejska ladja.

V prelivu pri Kerču je nemško obalno topništvo napadlo skupino sovjetskih motornih čolnov, od katerih sta bila dva zažgana. Južno

Kljub napadom sovražnih sil, ki so bile v premoči in najmodernejše oborožene, ni bil dosežen noben uspeh s sovjetskimi poskusi. Ti poskusi so bili upal, da bo povzročil krizo v italijanski postrojivi s svojo zopet izjalovljeno ofenzivo ali vsaj znatno olajšal kavkaške fronte in prisilil kake večje nemške jedinice k manevru v svrhu obvladanja velikega ofenzivnega sunka. Toda italijanska armada v Rusiji je sama udarec hrabro odbila.

Italijansko in nemško letalstvo je poseglo v borbe in naši lovci so izvedli akcije obstreljevanja s strojnimi, dočim so skupine nemških strmoglavcev ob spremstvu italijanskih lovcev izvedle velike napade na sovražne čete v kretanju, na ladje in mostove na Donu. Bombardirale so tudi zbirališča, skladišča in bojna sredstva v neposrednem zaledju fronte. Transportno letalstvo je bilo neprestano v akciji. Težka letala so pristajala v neposredni bližini fronte. Med tem postaja fronta pri Stalingradu, ki je tesno zvezana s strateškim potekom na fronti Dona, ki jo držijo italijanske čete, vedno bolj kritična za boljševiško obrambo. Nemške armade neprestano pritiskajo na močne ruske obrambne črte. Skupine bombnikov in strmoglavcev pa bombardirajo podnevi in ponoči vojaške objekte v mestu.

Duce med ranjenimi italijanskimi letalci v ortopedični kliniki rimskega Vseučiliškega mesta.

Ducejevo sporočilo industrijskemu delavstvu

Rim, 2. sept. s. Duce je nar. sv. Jožefu Landiju predsedniku Zveze industrijskih delavcev, poslal naslednjo brzojavko:

»Prejel sem brzojavko, ki ste mi jo poslali po shodu v Milano, kjer ste poročali pet tisoč sindikalnim zaupnikom, zastopajočim celotno število industrijskih delavcev iz Milana in pokrajine. Prebral sem poročilo o pomembnem zboru. Kakor tovarišu sansepoleristu Malusardiju, zvestemu bojevniku iz stare straže, sporočam tudi vam, da je disciplina industrijskih uslužbencev v vsakem pogledu naravnost vzgledna, posebno še disciplina milanskih uslužbencev, kjer se brazda, ki jo je zarezal Corridonijev apostolat,

ni zaprla in se ne bo zaprla. Vsak dan in zelo pazljivo spremljam vedenje različnih panog ta trenutka, ko je Italija zaposlena v skrajnem boju. Industrijski uslužbenci so docela na mestu po zahtevah sedanja ure in z ozirom na žrtve bojevnikov. To je tembolj vredno omembe, v kolikor se po velikih industrijskih središčih stiska glede prehrane najostreje čuti. Sebičnost, špekulacija, nesramnost in brezvestnost so prikazni, ki se pojavljajo drugod, ki jih pa takoj odkrijemo in kaznujemo. Ko bo končana vojna ter dosežena zmaga, morda pa tudi prej, se bodo videle posledice teh mojih pripomb ter potrebnih priporočil, ki so s tem v zvezi.«

Nemške izjave ob začetku četrtega leta vojne

Anglija in Amerika z Rooseveltom so poglavitni sovražniki Nemčije in Japonske

Berlin, 2. septembra s. Ob začetku četrtega vojnega leta podajajo berlinski opazovalci pregled celotnega položaja in ga primerjajo s tistim, v katerem je zdaj nasprotnik. »Nemški vojaki — pripominjajo — so zdaj pred vrati Stalingrada, v strateškem oziru enega najvažnejših središč na vsem bojišču. Na srednjem odseku so naše hrabre čete izjalovile srđite napade in poskuse na širokem področju, ki so jih uprizorili boljševiki, da bi preprečili ali vsaj zadržali za nekaj časa padec Stalingrada. Na oceanih nemška mornarica neprenehoma zadaja Anglosaksoncem najhujše udarce ter onemogoča, da bi prišli Rusom na pomoč bodisi s posilkami za vojsko potrebnih stvari, ali pa z ustanavljanjem drugega bojišča. Kjerkoli sovražnik zaradi pritiska boljševikov in javnega

mnenja izvede poskus ustanovitve drugega bojišča, kakor se je to zgodilo pri Dieppu, naleti na nepremagljivi zid in se mora umakniti s polomljenimi rogi. Ta neizpodbitna dejstva nam ob koncu tretjega vojnega leta dajejo pravico, imeti neomajno zaupanje v končno zmago.

Precej drugačen je položaj za nasprotnika. S tem res ne nameravamo precenjevati brezkončnega črnogleda poročila, ki je londonski in washingtonski časopisje danes polno. Velikansko nasprotje teh poročil pa je domisljivost, s katero so naši nasprotniki šli v vojno. In to nasprotje je zelo zgovorno. Z govori, ki jih je imel na predvečer triletnice vojne Roosevelt, se nemško časopisje bavi zelo na kratko. Ugotavlja le »čudovite« utelelitve, s katerimi je predsednik skušal prepri-

Nemški uspehi v Rusiji in na svetovnih morjih

Prodor do Črnega morja pri luki Anapi — Napredovanje pri Stalingradu — Odbiti sovjetski napadi pri Rzevu — V avgustu potopljenih za 808.000 ton angleških in ameriških vojnih in trgovskih ladij

od Stalingrada so pehotne divizije in brzi oddelki v hudih bojih povečali vdor v utrjeni sovjetski sestav ter se v naglem nastopu v smeri proti mestu polastili važnega griča. Uničen je bil sovjetski oklepni vlak.

Silno letalsko delovanje je strlo sovjetski odpor: v pretekli noči so bili Stalingrad in letališča vzhodno od Volge hudo bombardirana. Število sovjetskih oklepnikov, razdejanih po 11. avgustu jugozahodno od Kaluge v zmagovitih bojih, se je povzpelo na 868.

Severozahodno od Medina in pri Rzevu so novi sovjetski napadi, ki so jih podpirali oklepniki, spodleteli. Skupine bombnikov ter strmoglavcev so znatno razbremenile nemške čete, ki so se bile v hudih obrambnih bojih. Oddelki napadalnega topništva, ki je bil omenjen včeraj, je uničil še 30 sovjetskih oklepnikov.

Južno od Ladoškega jezera se boji nadaljujejo. Po delnih protinapadih je bilo zavrnjenih mnogo sovjetskih napadov. Letala so uničila sovjetski topniški čoln na jezeru. Nemški pobiralec min je v Baltskem morju potopil sovjetsko podmornico. Na skrajnem severu so bile v pretekli noči bombardirane vojaške naprave v Arhangelsku kjer je izbruhnilo mnogo velikih požarov.

Sovjetsko letalstvo je v zadnjih dveh letalskih spopadih in po protiletalskem topništvu izgubilo 182 strojev; petnajst drugih pa je bilo uničenih na tleh. V istem času je šlo v izgubo enajst nemških letal.

V preteklih dveh nočeh so skupine nemških bojnih letal z bombami velikih mer ter s tisočimi zažigalnimi bomb napadle mnogo angleških letališč južno od Aleksandrije ter severozahodno od Kaira. Med napravami na letališčih in med letali na tleh so opazili eksplozije in silne požare.

Nemška vojna mornarica je v mesecu avgustu potopila skupno za 699.000 ton ladjevja. Podmornice so potopile 106 ladij s skupno 667.184 tonami, torpedni čolni pa ostalih 33.000 ton. 15 drugih ladij z več ko 130.000 tonami je bilo torpediranih. Potopljene so bile naslednje vojne ladje:

Letalonosilka »Eagle«, 12.000 tonska križarka, 2 rušilca, 1 podmornica, 10 motornih čolnov, 3 stražne ladje in 3 majhne ladje; 2 rušilca in mnogo torpednih čolnov je bilo poškodovanih.

V istem času je letalstvo potopilo 14 trgovskih ladij s skupno 109.000 tonami ter poškodovalo 12 drugih trgovskih ladij, o katerih je tonaža neznana.

Letalstvo je vrh tega potopilo naslednje vojne ladje:

1 križarko, 4 rušilce, 1 podmornico, 1 torpedni čoln in 1 motorno torpedovko, 1 napadalno ladjo za izkrcanje ter 1 zaščitno ladjo.

Poleg občutnih izgub vojnih ladij je nasprotno brodogradnja meseca avgusta torej izgubila skupno 25 ladij z 808.000 tonami, drugih 35 ladij s približno 200.000 tonami pa je bilo torpediranih ali hudo poškodovanih po bombah.

Berlin, 2. septembra s. Včerajšnje uradno vojno poročilo je prineslo novice o novih uspehih in v berlinskih krogih posebej poudarjajo važno vest o zasedbi Anapa. Javno je, tako pripominjajo opazovalci, da je z zasedbo tega pristani-

šča bitka južno od spodnjega Kubanja, ki se razvija proti črnemorski obali, stopila v odločilno razdobje, kakor je na vrhuncu tudi boj za Stalingrad. Ni dvoma, da je sovjetski odpor še bolj popustil. Vdor v vnanji utrbeni pas se je razširil, s tem pa je padlo še več močnih postojank obrambnega sestiava.

Vesti 2. septembra

220 milijard dolarjev so doslej dosegli različni krediti in izdatki, ki so jih Združene države namenile za vojno. Ta vsota presega vse ameriške državne izdatke od Jurija Washingtona, prvega predsednika republike dalje.

Zaradi položaja na Srednjem vzhodu je angleško trgovsko ministrstvo s 14. septembrom sklenilo ustaviti izvoz v Egipt, Palestino, Ciper, Transjordanijo, Sudan in Aden.

Japonci so v Singaporeju dozdaj potegnili iz morja 94 ladij, od tega 20 tovornih, 35 ribiških in 35 malajskih čolnov. Vrh tega so rešili iz morja tudi 638 zabojev streliva za protiletalske topove, ki so ga Angleži pred padcem trdnjave pometali v morje.

Pet norveških državljanov je bilo obsojenih na smrt zaradi atentata, ki so ga februarja pripravili na tovrni postaji v Oslu.

O komunističnem rovarjenju v švedski vojni mornarici se bavi list »Volket Dagbladet«, ki obširno popisuje to podtalno delovanje na škodo švedske varnosti ter zahteva odločne ukrepe.

200 ukrajinskih zdravnikov iz dnepropetrovskega okrožja bo v kratkem odpotovalo na delo v Nemčijo. Njihova naloga bo skrbeti za zdravje ukrajinskih delavcev in delavk. Preden bodo začeli, bodo ti zdravniki morali končati poseben tečaj na vseučilišču v Jeni.

Več sovjetskih letal je zadnje dni moralo zasilno pristati na turškem ozemlju. Kolikor posadke se je rešilo, so jih turške oblasti dale internirati.

Vrhovni poveljnik madžarskih čet, general Jany je bil nedavno ranjen na vzhodnem bojišču. Dobil je pet granatnih drobcov in sicer v neki prednji postojanki. Zdjaj je v Budimpešti in se bo moral podvreči operaciji.

Vsi egiptski državljani, ki so se rodili po državah, ki so pretrgale zveze z Egiptom, bodo odslej pod strogim policijskim nadzorom.

Japonci so zažgali in uničili kitajsko mesto Čusjen, ker je služilo angleškim in ameriškim napadom kot oporišče za napade na japonsko ozemlje.

»Ministrstvo za veliko vzhodno Azijo«

Tokio, 2. sept. s. Urad za informacije je objavil, da je vlada sklenila ustanoviti posebno ministrstvo za veliko Vzhodno Azijo. Ministrstvo se bo po japonsko nazivalo »Daito-asho«.

Predsednik Združenih držav o ameriških vojnih izgubah in nalogah

Rim, 2. sept. s. Ob odprtju nove osrednje ameriške mornariške bolnišnice je predsednik Združenih držav Roosevelt imel po radiu govor, v katerem je omenjal japonski napad na oporišče Pearl Harbour. Poudaril je, da je ta napad najbolj mračna ura v zgodovini ameriške mornarice. Omenil je, da je več ameriških ladij bilo hudo poškodovanih ter postavljenih iz boja, nad 3000 mož pa je bilo ubitih ali ranjenih.

Potem se je bavil z notranjimi vprašanji in pripomnil, da povzročajo izgube v ljudeh ne samo sovražniki, temveč da to dela tudi nemarnost in notranji nered, ki prinašata velike izgube prebivalstvu ter jemljeta državi drago-

cene moči, ki bi jih kar se da nujno potrebovala za uspešno izkoriščanje vseh svojih virov.

Po številkah, ki jih je navajal Roosevelt, je lani samo v industriji bilo ubitih 19.200 oseb zaradi nesreč pri delu, število ranjenecv pa presega 2.000.000. Med njimi je 100.000 takih, ki so zaradi nesreče ostali docela nesposobni za delo. Poudaril je, da je izguba zaradi nesreč v industriji znašala rekordno število 42.000.000 delovnih dni, rekord, ki je precej malo zadovoljiv za državo v vojni.

Predsednik je poleg tega povedal, da se jo ves ameriški narod docela posvetil nalogi, da porazi os in da spravi z obličja zemlje vse krivice in neenakosti ter vse tiste oblike nasilja, ki potrajajo vedno nove vojne.

nosti med vojno v Evropi in Aziji ter svoja izvajanja končuje s trditvijo, da je povezanost med državama osi ter Japonsko poročstvo za končno zmago.

Pariz, 2. sept. s. »Matin« poudarja razliko med vojno, ki se je začela 1. septembra 1939, in med vojno, ki je izbruhnila 2. avgusta 1914, ter piše med drugim: S tem, da sta stopili Italija in Japonska ob stran Nemčije, se je popolnoma spremenil značaj vojne, in ponosni anglo-saksonski narodi, ki so navajeni pojmovati vojno tako, da se zanje ne samo preliva tuja kri, temveč da tudi boji sami potekajo na tujem svetu, so danes prisiljeni, da se dejansko udeležujejo bojev, ker se čutijo ogrožene na svojem lastnem ozemlju. Že ta ugotovitev sama bi zadostovala za pojasnitev tistim zasleplencem, ki ob dogodkih leta 1942. še vedno mislijo kot leta 1917, in ne razumejo, da bi se povrnil niti isti vzroki, niti isti učinki. S takšnim svojim ravnanjem dokazujejo tisto hudo izmaliceenje duha, ki ga Roosevelt označuje s tem, ko pravi, »da je treba gledati stvari, kakršne bi morale biti, ne pa takšne, kakršne v resnici so.«

Središča komunističnega udejstvovanja uničena

Ze delj časa so oblasti vedele, da so imeli uporniki v Ljubljani obsežno osrednje skladišče orožja. Poizvedbe so pokazale, da se je razvijala ta zločinska delavnost v neki mehanični delavnici v mestu, kjer so bili nameščeni kot strokovni delavci trije komunistični zločinci.

Ta tovarna je zalagala upornike z noži, bombami in drugim orožjem. Popolnoma skupine Črnih napadalnih straž »21. aprila« je po zaključku poizvedb odredilo presenečenje, ki je popolnoma uspelo in povzročilo ujetje odgovornih.

Šlo je za mehanično delavnico, katere lastnik je bil Frac Hribnik, in v kateri so našli 500 nožev, pripravljenih za oddajo, datje acetilenske luči in mnogo materiala, ki je bil namenjen za izdelovanje bomb, poleg tega pa tudi tri kovičke, ki so vsebovali živila, vsa namenjena upornikom. Trije zločinci, ki so delali kot delavci specialisti, so bili presenečeni pri delu in je bila doznana njih polna odgovornost za izdelovanje vojnega materiala.

Nesporno je doznano, da je bil trgovac Rudolf Medvešek, ki ima trgovino z orodjem na Bleiweisovi cesti 34, naročnik orožja in vodilna glava tega nepoštenega posla.

Na lico mesta, kjer je bil izvršen zločin, so bili ustreljeni Rudolf Medvešek, Frac Hribnik, lastnik delavnice in partizani: Josip Kropar, stanujoč v Ljubljani, Milčinskega št. 20, Milan Karpan, stanujoč v Ljubljani, Tušomirjeva 29 in Anton Mihelič, železniški upokojenec. Premoženje ustrelenih bo izročeno Visokemu komisariatu na podlagi zadnjega razglasa.

Druge očistevalna akcija, ki jo je izvedla v coni Drenov grič skupina Črnih napadalnih straž »21. aprila« je dovela do najdbe tovarnice razstreliva, ki je bila skrita v izdelovalnici harmonik Franca Kuclerja, ki je bil eden izmed

lokalnih voditeljev uporniškega qibanja in oče dveh znanih voditeljev upornikov.

Kucler je organiziral in vodil qibanje banditov na svojem področju in je skrbel za njih živež. Za časa čiščenja v nekoči delavnici je bila najdena velika bomba. Pri požaru je 25 močnih eksplozivov označilo ravno toliko skrivališč razstreliv in bomb. Med aretiranci je bilo 10 spoznanjih, da so pripadali komunističnim tolpam.

Gospodinske in sorodne ustanove izvršujejo v polni meri svoje poslanstvo

Ljubljana, 2. septembra.

Do ročnega dela in gospodinjstva so imela naša dekleta vedno mnogo veselja in smisla. To dokazujejo številne gospodinske šole, razni tečaji in obrtne ter gospodinske razstave ob zaključku raznih tečajev in pouka na šolah, pa tudi dejstvo, da imajo naša dekleta doma in drugod radi ravno zaradi gospodinske sposobnosti in iznajdljivosti, praktičnosti in pridnosti. Ne spoštujemo jih zgolj zaradi pridnosti in vestnosti, temveč zaradi znanja, ki pa si ga je večina naših deklet pridobila ravno na raznih gospodinskih tečajih in v gospodinskih šolah.

Ze uvodoma moramo poudariti, da je temu napreduku mnogo pripomogla Krekova gospodinska šola, ki je že vzgojila lepo število vzornih gospodinskih učiteljic, ki so nato z delom na terenu orale ledino na deželi in vžgale s svojim delom veselje do ročnega dela in gospodinjstva tudi med podeželskimi kmečkimi dekleti. Danes skoraj ni vasice, kjer ne bi priredili vsaj enkrat kak gospodinski tečaj, na katerem so dobila dekleta temeljna navodila, pa se tudi praktično naučila kuhanja in ročnega dela. Naše ljudstvo ima toliko smisla do ročnega dela, da so se razvile med njim razne domače obrti, s katero nadkrilujemo mnoge druge narode. Poglejmo le naše narodne noše, izdelke naše domače lesne in lončarske obrti ter keramične domače obrti, pa se ne bomo mogli načuditi prirojenemu čutu do umetniškega izdelovanja vseh mogočih predmetov.

Vse to vsekakor ugodno vpliva tudi na domače gospodinsko gospodarstvo, v katerem se dekleta in gospodinjstvo ravno zaradi te vzgoje, šolanja na tečajih in v gospodinskih šolah, znajdejo v vsakem času, tudi v času, ko je treba zlasti v gospodinjstvu toliko štednje.

Na obisku v gospodinski šoli v železničarski zadrugi

Železničarji so bili že nekdanj vneti zadrugarji. Tega nam ni potrebno poudarjati, kajti danes skoro ni meščana, ki bi ne poznal Zegoze, ki ne bi vedel za delo požrtvovalnih železničarskih zadrugarjev zlasti za naše malo gospodarstvo.

V poslopiju Železničarske zadruge na Bleiweisovi cesti je tudi Gospodinska šola državnih uslužbencev. Osem let že tiho brez vsake propagande in reklame deluje na tej šoli priznana gospodinska učiteljica in voditeljica gđc. Močnik Justina, soustanoviteljica sedanje Krekove gospodinske šole, kateri je dala temelj uršulinka, že pokojna č. sestra Viktorija Hrom. Šola je tekom osemletnega delovanja vzgojila s svojimi rednimi tečaji veliko število deklet v dobre gospodinjice, mnoge pa usposobila tudi za delo v najboljših krogih, kjer ta dekleta zelo radi sprejemajo.

Voditeljica, skromna in tiha, požrtvovalna kot jo poznajo njene gojenke, me ljubeznivo sprejela. Šola — počitnice — saj skoro nisem mogel verjeti, da imajo sedaj pouk. Pa sem vstopil v učilnico. Ni to prostorna šolska soba, morda se mi je zdela tesna že zaradi tega, ker je bilo v njej toliko miz, stolov, šivalnih strojev itd. Ziva pa je. Dekleta so me malce čudno pogledala, ko sem se znašel med njimi kot kakšen nadzornik, toda — počitnice — to dejstvo me je pomirilo, da mi ni bilo potrebno krotiti svoje časnikarske radovednosti.

Gojenke. Pa ne samo dekleta, tudi žene sem našel v šoli. Pridno so obnavljale po najnovejših predpisih nove mode obleke iz vseh mogočih koncev. Ta moda je pa res primerna — tudi za šolo. Tu izrabijo vsak star kosček blaga, da se vadijo krojenja, šivanja itd. Učiteljica pa pridno hodi od gojenke do gojenke ter jim daje nasvete ter praktično in teoretično tolmači in pomaga. Takoj sem ugotovil, da polaga ta šola zlasti praktičnemu delu, kar je za dekleta najvažnejše, ker se tako največ nauče. Med dekleti je največ hčerk železničarskih uslužbencev, pridno pa prihajajo tudi druge. Zanimivo je, da šola nikoli ne dela za vpisovanje prav nobene reklame, pa je vedno dobro obiskana.

Dve leti izredno številni obisk

Na šoli sta bila letno navadno dva tečaja. Prvi je trajal od oktobra do februarja, takoj nato pa se je začel drugi tečaj, ki je trajal nadaljne

† Vseuč. prof. dr. Gregor Krek

Ljubljana, 2. septembra.

Naše vseučilišče in naša najvišja kulturna ustanova Akademija znanosti in umetnosti sta izgubila spet enega odličnega znanstvenika in zasluznega člana, kulturnega delavca, odličnega pravnikarja in glasbenika dr. Gregorja Kreka.

Pokojni vseučiliški profesor se je rodil 27. junija 1875 v Gradcu. Njegov oče, znani slavist, ga je navdušil za študij prava. Po gimnazijskih študijah je vstopil v graško vseučilišče, kjer je poslušal tudi nauke iz slovanskega jezikoslovja in umet-

stvene zgodovine. Sedem let, od 1889—1896, je obiskoval glasbeno šolo in konzervatorij, kjer je obogatil tudi z glasbeno umetnostjo ter si ustvaril temelje za nadaljnje glasbeno delo. Služboval je pri višjih sodiščih na Dunaju in v Ljubljani in bil tudi višji deželni sodnik. Za rednega profesorja na ljubljanskem vseučilišču je bil imenovan 27. januarja. V letih 1926-27 je bil dekan pravne fakultete, v letu 1921-22 pa vseučiliški rektor.

Poleg številnih njegovih glasbenih in drugih kulturnih del je pomembna tudi razprava o rimskem pravu, ki je izšla v priročniku rimskega prava, ki ga je izdal Mohorjeva družba. Skupno s prof. dr. Koroscem je napisal pokojni tudi učbenik rimskega prava, ki je bil sinteza njegovega dela. Mnogo se je udeleževal tudi kot urednik glasbenega lista »Novi akordi«. Zaradi njegovih zaslug in delavnosti je bil imenovan pri ustanovitvi Akademije znanosti in umetnosti za člana naše najvišje kulturne ustanove in bil njen prvi generalni tajnik.

Pokojnega znanstvenika, ki ima razvoj našega vseučilišča, pa tudi za razvoj naše znanosti in umetnosti toliko zaslug, bodo pokopali jutri v četrtek ob pol 5. popoldne pri Sv. Križu. Njegovo truplo leži v kapelici sv. Andreja na Zalah. Ohranimo ga v častnem spominu!

negi znanja. Osrednji zavod v Ljubljani je državna ustanova, zato je obisk brezplačen. O pomenu te šole ni potrebno govoriti. Kolike važnosti in kolikega pomena je ta zavod, dokazuje visoko število gojenk, ki presega vsako leto število 200. Svoje prostore ima zavod v Jegličevem domu na Novem trgu. Tudi ta zavod ima pretesne prostore za veliko število gojenk. Ker so na razpolago le tri učilnice, so morali razdeliti pouk na tri oddelke tako, da obiskujejo zavod nekatere gojenke dopoldne, ostale pa popoldne.

Tudi ta zavod obiskuje večina deklet iz družin drž. uslužbencev. Tudi tu so najbolj častno zastopana dekleta iz železničarskih družin. Zanimivo je, da obiskujejo nekatere dekleta ta zavod več let in se vadijo vezanja, klekanja in mreženja. Največ se jih posveti vezanju, vsako leto navadno od 200 gojenk 150. Tekom večletnega obiskovanja tega zavoda si dekleta zelo izpopolnijo znanje, da si s to izobrazbo mnogo pomagajo, pomagajo pa tudi staršem, ki dobe zato zanje družinske doklade. Nekatera dekleta si napravijo tekom let na zavodu kar cele bale tako, da je ta šola priprava za zakon — no — saj za nekatere.

Pri vezanju se nauče vezanja perila, namiznih prtov, posteljnih pregrinj, pestrih narodnih ornamentov in tudi obleke. Tu se navadijo tudi pletenja nogavic, jopic, rokavic do najnovejših in najenostavnejših puloverjev v norveških vzorcih ter druge volnene izdelke.

V oddelku za mreženje se nauče izdelovanja vseh mogočih vrst zaves, ličnih prtičkov za cvetlična stola in mnoga lepa druga ročna dela. Pri klekanju izvršujejo cerkvena oblačila, vložke za posteljno perilo in namizne prtičke z različnimi čipkami itd.

Vsa ta skrbno in vzorno izgotovljena ročna dela razstavijo na zavodu vsako leto ob koncu šolskega leta. Da zavod v polni meri vrši svoje poslanstvo, dokazujejo laskave pohvale o delih, ki jih je zavod razstavil tudi v inozemstvu, zlasti v Nemčiji in v Italiji.

Novo obrtno delo

Čas nas uči tudi štednje. Pred leti gospodinjice in tudi moški niso posvečali kake pozornosti krpanju nogavic. Ko so bile strgane, pa so stare zavrgli in kupili nove. Le žene so nosile nogavice k Bati, da so jim »vpletli« zanke, če so se pretrgale. Danes je drugače. Če greš po mestu, vidiš v marsikateri trgovini napis »Tu krpamo nogavice«. In mnogo deklet je dobilo zaslužek ravno pri tem delu.

V Kopitarjevi ulici je odprla letos poseben lokal gospa Lada Debeljak. Tu zakrpajo mesečno že nad 2.500 parov nogavic. Za krpanje in vpletanje zank imajo v lokalu 4 posebne stroje, ki jih je napravil sam strojnik Debeljak.

Pa še o Osrednjem zavodu

Kakor v gospodinskih šolah, tako dobe dekleta tudi na Osrednjem zavodu mnogo praktič-

no, da nima ničesar več pripomniti. Vedno znova mu je beseda uhajala nazaj na razgovor o stotniku Leacocku in kljub njegovim zgovornim ugovorom je bilo jasno, da pripisuje tisti grozljivi došti večjo važnost, kakor pa jo je bil hotel. Markham ga je zasliševal nad eno uro, izvelel pa ni iz njega nič posebnega. Ko je Pfyfe vstal, da bi odšel, je Vance nehaj gledati skozi okno ter mu dejal:

»Zdaj, ko ste v New Yorku, kamor po nesrečnem naključju niste mogli priti prej, pričakujem, da boste tu ostali, dokler preiskava ne bo končana.

Pfyfejeva premišljena in običajna mirnost se je spremenila v začudenje. Odvrnil je, kakor bi imel jezik namazan, čeprav ni imel namena, če hočemo reči po pravici.

»Zelo prav bi bilo, če bi mogli svojo stvar tako urediti, da bi lahko ostali tu — je prigovarjal [Markham, ki morda ne bi bil silil v to, če se ne bi zavedal, da bo Vancejo tako bolj prav. Pfyfe je nekaj časa kolebal, potem pa se vdal: »Gotovo ostanem tu. Kadar me boste potrebovali, me lahko najdete v Ausoniji.

Sam smeh ga je bil, ko je odhajal, toda ta njegov smeh je bil samo na ustnicah.

Cim je odšel, se je Vance obrnil k Markhamu in dejal zaničljivo: »Lep hvala vam je to.

»Če hočeš reči, da je lažnjivec,« je pripomnil Markham, »potem nisva istega mnenja. Mislim, da je tista zgodba o stotnikovih groznjah popolnoma resnična.

»N. to pač. Toda, kako razumljivo se mi je zdelo, da nisi vztrajal pri tem, naj pove ime tiste gospodinjice, gospodinjice St. Claireove! Res, pravi starodavni kavalir ti je to.«

»Kavalir ali ne,« se je oglasil Heath nestrpno, »prinesel nam je lepe novice.«

Tudi Markhamu se je zdelo, da je tisto, kar je povedal Pfyfe, spravilo Leacocka v še resnejši položaj.

»Dal bom poklicati stotnika v svoji urad, da ga zaslišim,« je nato pripomnil.

Takoj potem je prišel major Benson in Markham ga je povabil, naj malo prisede.

»Pravkar sem videl Pfyfeja, da je stopil v avtomobil,« je spregovoril major, ko se je vsedel. »Domnevam, da ste ga zaslišali v zvezi z Alvinovo smrtjo. Vam je kaj važnega povedal?

»Upam, da,« je odgovoril Markham ljubeznivo. »Toda, kaj sem že mislil, vam je kaj znanega o nekem stotniku Leacocku, gospod major?

Major Benson je presenečeno pogledal Markhama in dejal: »Niste tega vedeli? Leacock je bil eden od stotnikov pri mojem polku. Odlični dečko. Poznal je Alvinova dosti dobro, toda imel sem vtis, da se nista preveč razumela... A vi ga gotovo ne nameravate spravljati v kakšno zvezo s tem zločinom...

Markham ni odgovoril, pač pa je čez nekaj časa vprašal: »Ste bili morda slučajno tudi vi na tisti zabavi, ki jo je bil Pfyfe priredil oni večer, ko je stotnik grozil vašemu bratu?

Non occorre chiederlo al primo che passa...

Ni treba spraševati mimoidočih...

basta il tuo buon senso per convincerti che devi rischiare 12 Lire per tentare di svegliarti milionario. Già 24 possessori di un biglietto lo sono diventati. Può essere questo il tuo turno. Apri la porta di casa tua alla Fortuna comperando oggi stesso qualche biglietto.

zadošča že tvoj zdravi razum, da se boš prepiral, da moraš tvegati 12 lir, da poskusiš zbuditi se milijonar. Ze 24 lastniki po eno srečko so to postali. Lahko je sedaj vrsta na tebi. Odpri vrata svojega doma Sreči s tem, da kupiš še danes kako srečko.

REGALA MILIONI

a chi acquista un biglietto per L. 12—

DARUJE MILIONE

(istemu, ki kupi)

srečko za Lir 12—

S. S. van Dyne:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

Pfyfe si je popravil z vso vestnostjo brke in si s kazalcem podprl lice, kakor stari človek, ki se nekam zamisli.

»Vase vprašanje, gospod Markham, je spregovoril slednjič kot nekam prisiljeno,« me prepričuje, da gre za nekaj, o čemer rajši ne bi govoril. Ubogi Alvin, kot še toliko drugih poštenjakov, je imel... kako naj se izrazim?... neko slabo lastnost, kar se tiče nezgoda. Treba je pomisliti,« je nadaljeval čez nekaj časa, »da Alvin po svoji zunanosti ženskam ni bil prikupen. (Dobil sem vtis, da je Pfyfe v tem oziru popolnoma drugače sodil o Bensonu).

»Zavedal se je te svoje napake in izid tega je bil... Upam, da razumete moji zadržki, kako naj se o tem izrazim, da bi bilo bolj prav, toda dejstvo je, da se je Alvin držal čudnih metod pri svojih odnosih z ženskami, metod, ki se jih niti v nit jaz ne bi nakdar posluževali. Bile so to, — žal mi je, da moram tako reči, ne preveč brezhibne niti preveč nežne metode.«

»In kaj mislite, ali je mogoče, da je katera od žensk, ki se je Benson do njih tako vedel, zapletena v umor?« je vprašal Markham.

»Tega ravno ne morem reči, toda verjetneje se je kak moški le zanjo zanimal in je imel tudi vzrok Alvinu gro-

ziti s smrtjo. Razumeli boste, zakaj se izogibam, da bi Vam to povedal, toda prošnja je bila izražena ob navzočnosti drugih.

»Ob kakšni priliki?«

»Pri neki mali zabavi, ki sem jo na žalost priredil jaz,« je obžaloval Pfyfe.

In kdo je bil tisti človek?« je vprašal Markham vladno, a odločno.

»Stotnik Philip Leacock. Toda upam, da me ne boste vprašali za ime tiste ženske.

»Ne bo treba,« mu je zagotovil Markham. »Rad pa bi videl, če mi stvar popiše nekoliko bolj natančno.«

Pfyfe je vdano privolil.

»Alvin je bil zelo zaljubljen v tisto žensko in ji je izkazoval dosti pozornost, ki ni bila, morem reči, ravno preveč na mestu. Stotniku Leacocku to ni bilo všeč. Med zabavo, ki sem bil nanjo povabil tudi Alvin, sta se nekaj sporekla in padle so ostre in celo prostaške besede. Morda je bilo malo preveč vina, kajti navadno se je v družbi zelo dostojno vedel. Dejstvo je, da se je stotnik razvnel in zahteval od Alvin, da mora s tisto gospodinjico prenehati, sicer da bo plačal to z življenjem. Celo samokres je potegnil.«

»Je bil to navaden samokres, ali av-

tomatična pištola?« je brž vprašal Heath.

Pfyfe se je nasmehnil Markhamu, narednika pa ni niti pogledal.

»Če sem dejal samokres, sem se zmotil, oprostite mi. Ni bil to samokres. Mislim, da je bila avtomatična pištola, kakršna ima vojska, toda razumeli boste, nisem jo dobro videl.«

»Rekli ste, da so bili navzoči še drugi.«

»Nekaj mojih povabljenecv je bilo celo prav blizu,« je pripomnil Pfyfe, »ne bi Vam pa mogel povedati njihovih imen. Malo važnosti sem pripisoval prošnji in kar nisem mogel verjeti, ko sem bral o smrti ubogega Alvin. Pozneje pa sem si poklical v spomin tisti dogodek, in sem premišljeval sam pri sebi, če ne bi bilo morda primerno, spregovoriti takoj o njem z upravnikom.

»Poznate slučajno polkovnika Ostranderja?« ga je skoraj na uho vprašal Vance, ki se mu je ves čas med razgovorom videlo, da se silno dolgočasi.

Pfyfe ga je pomeril od nog do glave in odgovoril z zadržanim glasom: »Da, priznam.«

»Je bil polkovnik Ostrander tudi na tisti važni zabavi?« je vprašal Vance ves menden.

»Kolikor se zdaj spomnim, mislim, da je bil,« je odvrnil Pfyfe in nagubani čelo kot človek, ki mu kaj ne gre v glavo. Toda Vance se je spet obrnil in dalje gledal raztreseno skozi okno.

Cepprav je bil Pfyfe sicer zgovoren človek, vendar se je tisti trenutek zde-

Nevihtha je bila včeraj odvrnjena od mesta

Ljubljana, 2. septembra.

Letošnji avgust je v svoji drugi polovici zaznamoval visoko valovanje dnevnih temperature, prav tako pa je dosegel zračni pritisk rekordno visoko stanje. Sploh je letošnji avgust zapisal razne vremenske rekorde in ne navadnosti. Naj jih na kratko navedemo!

Zadnji avgust nam je v slovo zagodel z veliko vročino, kajti dosežen je bil za ta čas ne navadno visok maksimum +32,2° C. Tako visoka dnevna temperatura je bila v tem polletju dosežena edino še 10. julija. Značilno pa je, da je v juliju po tej visoki vročini, ko je bilo neizrečeno soparno, nastala drugi dan huda nevihta. Sličen pojav je nastal tudi po zadnjem avgustu.

Včeraj 1. septembra je bilo malce manj soparno, toda vročina je še vedno pritiskala. Takole okoli 16 so se začeli na horizontu premikati in vrteti v nižji plasti kopičasti in sivkastobeli oblaki, v višji plasti pa temnosivi in raztrgano široki oblaki. Severovzhodni proti Kamniku je bil ves zatemnjen, prav tako in še bolj je bil z deževnimi oblaki prepleten jugozapad in jugovzhod. Le zapadna stran proti vrhnjskim hribom je bila čista in jasna. Oblaki so se vrteli okoli mesta in vsak trenutek je človek pričakoval, da se bo pojavila huda nevihta. Po Gorenjskem je močno deževalo, prav tako v severovzhodnem delu proti Litiji in na Dolenjskem. V mestu in najbližji okolici je zapihal močan veter, ki je metal z drevja že posušeno in ovenelo listje in dvigal po ulicah prah v zrak. Padlo pa je pozneje le nekaj kapljic, da je bila Ljubljana le malce pomočena. Val nevihte je bil od mesta odvrnjen in se je raztegnil v severno in južno stran.

Omenili smo že avgustov temperaturni rekord. Temperaturna krivulja pa nam kaže, da je bil avgusta zaznamovan prav nizek maksimum. Tako je bila 14. avgusta zaznamovana nizka dnevna temperatura z +16,6° C. Od tega dne pa se je dnevna temperatura z malimi presledki dvigala kvišku in je dosegla kulminacijo prav zadnjega avgusta.

Tudi jutranja minimalna temperatura nam kaže za avgust zanimivo sliko. Zelo nizka jutranja temperatura je bila zaznamovana dne 9. avgusta z +8° C. Dne 4. avgusta pa je bila zelo visoka, ko je toplomer zjutraj že pokazal +16°, dnevni maksimum pa je bil ta dan za 10 stopinj višji.

Avgust je bil v pogledu deževnih dni tudi letos izjemen. V 8 deževnih dneh je padlo le 34,8 mm dežja, ko je za Ljubljano na podlagi 50 letnih vremenskih opazovanj izračunan mesečni padavinski povprečnik na 144 mm, torej smo letos avgusta imeli dobro tretjino dežja manj, kakor bi ga nam drugače lahko naklonilo nebo. Med vsemi meseci je bil letos avgust poleg januarja najrevnejši na mokroti. Januar je zaznamoval še manj, namreč v 13 dneh samo 33,7 mm.

Vsi znaki kažejo, da bo drugače, lepo vreme trajalo še nekaj dni. Davi je bila nad Barjem sila nizka in gosta megla. (c)

Dosedanji naročniki »Slovenčeve knjižnice«!

Obnovite takoj naročnino na II. letnik „Slovenčeve knjižnice“!

V drugi letnik te lepe družinske zbirke knjig so uvrščeni številni najboljši domači in tuji napeti romani in povesti svetovnega slovesa. Vsaka knjiga stane le 6 Lir. V polplatno vezana 13 Lir, v celoplatno vezana pa 20 Lir. V naslednjih dneh bodo dosedanja naročniki, ki imajo naročnino na I. letnik knjižnice v redu plačano dobili v dar prelepo knjigo „VELIKI, BELI MOLK“.

ki je za vse tiskana na boljšem papirju. — Vsak kdor nam pridobi 5 novih naročnikov na II. letnik, bo dobival sam vso zbirko zastoj. Naročite se že v naslednjih dneh na prelepo zbirko knjig „Slov. knjižnice“!

II. letnik „Slovenčeve knjižnice“ naročite kar z dopisnico na „Upravo, Slov. knjižnice“, Kopitarjeva 6, Ljubljana ali pa pri naših podružnicah oziroma pri zastopnikih!

Športni drobiž

V Revalu sta se pred nedavnim pomerili nogometni enajstori Litve in Estonke. Gledalcev je bilo 15.000. Litvanci so bili mnogo boljši in so odločili tekmo z rezultatom 8:1 v svojo korist.

Pri nedeljski veliki kolesarski dirki okrog Vrbskega jezera na 100 km progi je prepričevalno zmagal Kitzsteiner v času 2 uri 36 minut in 12 sekund.

Znani norveški lahoatlet Charles Hoff je zdaj spet začel nastopati, potem ko se je dvajset let že ni več udeleževal na športnem polju. Pri zadnjem atletskem tekmovanju je kljub 42 letom zmagal v skoku s palico. Skočil je 3,50 m. Za nekdanjega svetovnega prvaka je tudi ta znanaka lepa, če upoštevamo njegova leta.

Tudi dunajski klubi so začeli že svoj jesenski prvenstveni ples. Razpredelnica kaže, po prvem kolu, da je na prvem mestu, zaradi najboljše razlike v golih, Rapid. Slede mu: Vienna, Wiener Sportklub, VAC, Wacker, Austria, RSG Wien, Florisdorfer AC, Admira, FC Wien in Sturm Graz.

Pavel Samson-Körner je bil po prvi svetovni vojni nemški boskarski prvak v polteški kategoriji, pozneje pa še v teški. Pred nekaj dnevi se je pri neki prometni nesreči prebil lobanjo in je zaradi te hude poškodbe umrl v 55 letu starosti. Poklicni boksar je postal v Ameriki, ko je prišel tja, da si služi kruh v novem delu sveta.

Od 11. do 13. septembra bodo v Berlinu nastopili hrvaški teniški igralci proti najboljšim nemškim igralcem. Za Hrvate bodo nastopili že znani igralci: Pallada, Mitič, Branovič itd. Tekma bo na športnem prostoru Blau-Weissa. Le malo je verjetno, da bodo Hrvate uspeli proti Nemcem, ki so že letošnje leto dokazali, da so v prav dobri formi.

Kot je že znano bodo nemški lahoatleti nastopili v septembru v Oslu, kjer se bodo pomerili v velikih mednarodnih lahoatletskih tekmah še z drugimi odličnimi tekmovalci. Mimogrede se bodo oglašili tudi v Stockholmu, kjer bodo nastopili proti domačim atletom.

Da so madžarski lahoatletski tekmovalci v dobri formi kažejo nedavni rezultati. Tako je teklen na progi 110 m čez zapreke Hidas le 14,8, v daljino je skočil Vermes 7,37 m, na progi 100 m pa je zmagal Tima v času 10,9.

S štajerskega

† Marija Oevirk. V Celju je umrla hčerka ugledne družine iz vojniške okolice 38 letna Marija Oevirk. Vse njeno življenje je bilo delo in trpljenje, zato jo je Bog tako zgodaj popeljal s poslednjo žrtvijo — s smrtjo; pokojna Marija je bila poleg svoje setre Lojzke med najvzornjšimi in pridnimi prosvetnimi delavkami v vojniški župniji, domačin pa tudi v oporo. Danes je bila v kapelici v zavetišču sv. Jožefa za pokojno Marijo sv. maša zadušnica, ki jo je bral g. Sketa. Svojem, zlasti pa njenemu bratu cand. inž. g. Oevirk Milanu izrekamo ob izgubi naše iskreno sožalje.

V Mariboru je umrl ključavničar drž. železnice Avgust Pavlin.

Pri Cmurku pri Radgoni se je smrtno ponesrečil živinozdravnik Franc Grosič.

ELAR — Radio Ljubljana

Sreda, 2. septembra 1942-XX. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.25 Pesmi za vse okuse — vodi dirigent Segurini — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Koncert komornega zboru, vodi dirigent D. M. Stjanc — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Prenos iz Siene. Koncert 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Polke in mazurke — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Novi orkester vodi dirigent Fragna — 21.20 Koncert violinista Karla Rupla (pri klavirju Bojan Adamič) — 21.50 Komorna glasba — 22.10 Koncert godbe na pihala, vodi dirigent Storaci — 22.45 Poročila v italijanski.

V začetku septembra bodo na Dunaju priredili velike kolesarske krožne dirke, na katere so povabili tudi tuje tekmovalce. Po prijavih sodeč, bo to tekmovanje dalo dobre rezultate, saj so se prijavi že številni odlični dirkači.

Pri švedskem amaterskem cestnem prvenstvu, kot smo že na kratko omenili, zmagal Anderson. Za 150 km dolgo progo je rabil 4:07:59,2. Tik za njim mu je sledil rojak Hary Jansson in pa dosedanja prvak na tej progi Sven Johansson.

Razpust občinske uprave v Dev. Mariji v Polju

Smatrajoč za potrebno, da se razreši redna uprava občine Devica Marija v Polju in da se imenuje izredni komisar, je Visoki komisar po zaslišanju Tajnika Zveze bojevnih fašijev v Ljubljani glede na 4. člen Ducejevega odloka z dne 17. maja 1941/XIX. odredil:

Cl. 1. Redna občinska uprava v Devici Mariji v Polju je razpuščena.

Cl. 2. Za izrednega komisarja občine je bil imenovan Cesaro Giuseppe.

Okrajni komisar za Ljubljansko okolico je pooblaščen, da izvede ta odlok.

Ljubljana, 1. septembra 1942/XX.

Visoki Komisar
Emilio Grazioli.

Postavitev organizacij biv. jugosl. vojnih invalidov pod nadzorstvo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednji odlok:

Vse organizacije bivših jugoslovanskih vojnih invalidov v Ljubljanski pokrajini, ki so bile z naredbom z dne 20. aprila 1941-XIX št. 2 izločene iz prejšnje osrednje jugoslovanske organizacije, se postavljajo pod nadzorstvo Visokega komisarja, ki ga bo izvrševal po svojem odposlancu. Komisarjev odposlanec ima nalogo nadzorovati delovanje in imovino združenja, poslovanje pokrajinskega odbora in krajevnih odborov ter predložiti nova pravila za enotno organizacijo z nazivom Združenje vojnih invalidov Ljubljanske pokrajine. Postavitev pod nadzorstvo se razteza tudi na organizacijo ruskih vojnih invalidov, obstoječo v Ljubljanski pokrajini. Za komisarjevega odposlanca se imenuje podpolkovnik Josip Bramo.

Brezplačna zdravniška služba avtoambulance

Visoki komisariat obvešča prebivalstvo, da bo splošna zdravstvena avtoambulanca vršila brezplačno zdravniško službo v mesecu septembru v zavodu Lichtenurn, Ambrožev trg.

Kakor znano, ima ta ustanova zobozdravniški, očesni, rentgenski in internji oddelek, oddelek za otroške bolezni ter oddelek za bolezni v ušesu, nosu in grlu.

Zdravljenja potrebni se lahko prijavijo na omenjenem mestu vse dni v mesecu septembru, izvenem ob nedeljah od 8 do 12 in od 15.30 do 17.30.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI V LJUBLANI
naznanja žalostno vest, da je po dolgoletni in težki bolezni umrl njen redni član in prvi generalni sekretar, gospod

dr. Gregor Krek

redni profesor na univerzi

Zaslužnemu članu in odličnemu znanstveniku bo Akademija ohranila trajan, časten, hvaležen spomin.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1942.

Zdravnik gre s križem svet

Spominjam se še, ko smo bili nekoč nad jasnimi in globokimi vodami, pa je Forbes začutil v roki močen sunek. Obrnil sem se in pogledal čez krov ter mu rekel: »Ali ste ujeli morskega ostriza?«

Tudi on se je naglil ter odvrnil: »Motite se. Gre za rdečega »snapperja«. Pozorno sem opazoval in vztrajal pri svoji domnevi. Medtem pa je Forbes navijal vrvice na škripec in ko je plen dospel na površje, sva se spogledala z zmagoslavljem v očeh: na enem trnku je namreč visel morski ostriz, na drugem pa rdeči »snapper«.

Na svojih potovanjih po otočjih sem odkril mnogo vodnih predelov, ki so bili prav bogati z ribami, zato sem generalu Woodu bil lahko vodnik. Nekega dne v letu 1924. sva križarila po morju blizu Apo Reefa ob zahodni obali Mindora. Po lepem jutru je nastopila velika morska tišina. Končno se je vrvice generalovega trnka jela počasi gibati. Sedel sem spet na blazinice ter rekel:

»General, mislim, da ni vredno, da bi jo potegnili na dan. Ne more biti Bog ve kaj, ko pa tako slabo vleče.«

»E, kdo pa ve!« je mirno vztrajal.

»Lahko, da je dolga in tenka riba, ki plava proti nam, pa se zato posebno ne upira.«

Medtem pa je navil skoraj vso vrvice, jaz pa sem bil že pripravljen z ribjim bodalom, nato je sledil prav krepek sunek, ki je odvil precejšen klubič vrvice, preden je napetost popustila.

»Ujel sem večjo ribo, kakor vi mislite!« je general zmagoslavno vzkliknil.

»Ne bo sile.« sem mu odvrnil. Začel je spet vleči in navijati na kolešček, dokler se ni nabrala skoraj vsa vrvice in vsak trenutek sva pričakovala, da bova zagledala ribo. Ne nadoma se je vretence začelo besno vrteti in vrvice je rezala gladino kakor ladijski kljun, voda pa se je močno penila.

»Zdaj pa hoste priznali, da sem ujel debelo ribo,« se je ponašal general, medtem ko je zamaš skušal zadrževati natezovanje: vrvice se je odvijala do skrajne dolžine kakih štiri sto metrov. Woodu so oči žarele v zmagoslavnem veselju. Spet se je lotil svojega naporega posla, a vretence se je vrtelo in škripalo, tako da je

naposled izgubil vse, kar si je bil z muko pridobil. S svojim plenom se je boril kar celo uro, dokler ni bila riba toliko zdelana, da jo je lahko spravil v bližino mojega bodala.

Gledal sem v prosorno vodo ter uzrl skoraj tri metre dolgega morskega psa, ki je še zmeraj ovtepal. Prebodel sem ga in potegnila sva ga počasi na krov.

»General,« sem odločno dejal, »ta pa zatrdno ni tista riba, ki je bila na trnku, ko ste začutili prvi sunek.«

»Prav gotovo, da je bila,« je vztrajal.

»No bova videla,« sem odvrnil ter nekega mornarja zaprosil za nož.

Prerezal sem morskoga psa ter našel v njem meter dolgo morskoro kardo. General se je malo začudil, a se še zmeraj zadovoljno smehljaj.

»Se več bom trdil,« sem rekel. »Ni ti tale lokarda ni bila prva na trnku.«

»Kar nadaljujte kolikor se vam ljubi,« je dejal Wood. Prerezal sem še lokardo in v njej našel majhnega, pikčastega »lapu lapu«, ki je bil dolg kakih 25 centimetrov in imel trnek zapčen v gobcu.

Se baron Münchhausen bi tej zgodbi težko kaj dodal. Bil sem toliko previden, da sem generala Wooda spravil do tega, da je podpisal potrdilo o resničnosti tega dogodka in da ga je še podkrepil z velikim filipinskim uradnim pečatom.

Domačini so bili tako spretni ve-

ščaki v ribjem lovu, da so v tem pre-

kašali vse, kar so zahodnjaki kdaj iz-

našli.

»Amerikanci mislite, da ste dobri

športniki,« so mi večkrat dejali, »ne veste pa niti tega, kakšne ribe lovite. Mi imamo muhast okus, samo določene ribje vrste nam gredo v slast.«

Zlasti mladeniči so mi z vso vnemo pokazali, kako prideš ribam do živega.

Proti večeru se je cela gruča odpravila s čolnom na vesla proti številnim čerem v bližini obale. Kadar so opazili, da se v globlini gibljejo ribe, si je eden izmed mladeničev nadel vodne naočnike, ki so se tesno prilagali očesnim votlinam in bile krepko pritrjene na glavo z jermenci. Ko se je tako dobro opremil za jasen razgled v vodi, se je spustil v globino ter mirno plaval med ribami, ki niso bile videti zaradi tega prav nič vznemirjene. Voda je bila prosojna, tako da sem lahko s čolna opazoval, kaj se je v globlini dogajalo. Domačin si je med ribami izbral na pogled najlepšo, jo nalahno pogladil po trebuhu ter se z roko blizu njeni glavi. Nato ji je z urno kretinjo porinil prst v štrge ter svoj plen naglo potegnil za seboj. Če so bili tovariši z ribo zadovoljni, so jo vzeli na krov, sicer pa se je mladenič ponovno spustil v globino ter si poiskal drugo. Manj spretni ribiči so imeli sulice z zavito ostjo, na katero so ribe nabadali.

Resnično prijetno pa je bilo, kadar

sem šel s samoanskim poglavarjem

Fau Mui Na lovit »bonitac«. Vkrcali

smo se na njegov poseben čoln, ki je

bil trdno grajen, da je lahko nosil

veliko težo te živali. Na čoln je bil

starec hudo ponosen. Lesni deli so bili

povezani z obroči, presledki pa so bili

zadelani s svincem in smolo. Ob krnu

in strnu je bila pokrita, ob straneh pa

so bili pritrjeni posebni količki, ki so

pricali o lastnikovi poglavarstvi časti.

Vesla je podedoval po starem običaju. Vrv za lov »bonitac« je bila pritrjena na upogljivem bambusovem drogju, ki je bil trdno vsajen sredi čolna. Trnek pa je bil iz želvine.

Ko sem bil v Beki (Benggi), sem videl ogromno fidžijanskega ljudstva, ki se je lotilo zanimivega lova z rokami. Ob oseki, ko je bila voda okrog priljubljenih čer le še za čevlji visoka, sta se dve skupini po petnajst moža razvrstili na dveh mestih, ki sta bili oddaljeni druga od druge za kakor milijon. Bili so razporejeni v enakih presledkih ter obrnjeni proti čeri. Stali so ob vrvi iz trsnih vitic, ki je bila nekako pol milje dolga. Nato sta se skupini počasi približevali druga drugi. Medtem se je vsak moč z eno roko držal vrvi, v drugi pa je mel palico, s katero je drezal po morskem dunu. Tako so čedalje tesnili prostor v obliki črke »V« ter ribe, ki niso — kar je najbolj čudno — nič skušale smukniti mimo njih nazaj, naganjali v postavljene mreže.

Bodoči italijanski življenjski prostor kakor ga je razložil ugledni italijanski častnik Gayda

Znani italijanski častnik Virginio Gayda je te dni določno povedal, kako si Italija predstavlja svoj bodoči življenjski prostor, oziroma njegov obseg. Med poglavitnimi zahtevami, ki jih ima danes Italija, so:

1. Svoboda Italije na Sredozemlju.
2. Prost izhod na svetovna morja.
3. Velike rodovitne kolonialne posesti, na katerih bi se naselili tisti del italijanskega prebivalstva, ki ne bi imel doma v Italiji prostora, in kjer bi lahko proizvajali potrebne življenjske potrebe.
4. Prosto razpolaganje z industrijskimi surovinami, možnost nadaljnjega industrijskega razvoja ter ureditev poljedelskih področij.

Pod svobodo Italije na Sredozemlju Gayda razume predvsem to, da se Anglija prežene s Sredozemskega prostora, da Italija spet uveljavi svojo oblast nad Korziko, Dalmacijo in Malto, kajti — tako pripominja Gayda — to so kraji, ki

so že v prejšnjih časih spadali na področje italijanskega zaščitnega pasu. K svobodi na Sredozemlju spada tudi prost izhod skozi Gibraltar in skozi Sueski prekop, ki sta doslej Italiji zapirala pot na svetovna morja. Vzpostaviti se mora dalje znova celotni italijanski imperij v Vzhodni Afriki. K temu je treba potem pristeti še italijanske posesti v Severni Afriki. Te posesti si je Italija postopno priborila v vojni leta 1911-12, a Anglija in Francija sta jih ji vzeli. K tem posestim — nadaljuje Gayda — spada dalje še svet okrog Čadskega jezera, kakor tudi sedanja britanska kronjska kolonija Nigerija, vse ozemlje med Libijo in Atlantikom oceanom pa mora čisto naravno postati gospodarsko in politično vplivno področje Italije ter se mora pridružiti italijanskim kolonialnim posestim. Velika čezsaharska železnica bi lahko vzdrževala zvezo med posameznimi italijanskimi afriškimi kolonijami in bi jih v gospodarskem in upravnem oziru združevala.

Središče sovjetske petrolejske industrije v nevarnosti Nekaj zanesljivih podatkov o nekdanji in sedanji ruski petrolejski proizvodnji pod Kavkazom in drugod

Znano je, da je središče sovjetske petrolejske proizvodnje Kavkaz, tisti kos bogate zemlje med Črnim in Kaspijskim morjem, ki zanj prav zdaj divjajo siloviti boji med Nemci in njihovimi zavezniki na eni, ter Sovjeti na drugi strani. Zadnja leta Rusi izkoriščajo v vedno večji meri tudi petrolejske vrelce ob Volgi, na Uralu in področju Embe, vendar so vsi ti petrolejski vrelci v primeri s tistimi na Kavkazu le postranskega pomena. Odkar so Rusi izgubili petrolejski vod, ki drži od Groznega in je po njem dobivala ukrajinska industrija zadostne količine pogonskega sredstva, lahko prepeljavajo petrolej samo še po Kaspijskem morju do Astrahama ob Volginem izlivu ter ga potem odpremlja v ostale industrijske predele Sovjetske Rusije. Čim se bo nemškimi in zavezniki čedalje bolj posrečilo osvojiti in očistiti vse ozemlje med Azovskim in Kaspijskim morjem, se bo to z drugimi besedami reklo, da so Rusi odrezani od svojih glavnih petrolejskih vrelcev.

sovjetske težave pri oskrbovanju s petrolejem

znatne. Treba je imeti pred očmi naslednje dejstvo — piše madžarski strokovnjak v eni zadnjih številki budimpeštanskega »Pester Loyda«: Plovba po Volgi in njenih pritokih je možna le v poletnih mesecih, tako da morajo Rusi že zdaj misliti na to, da bodo prepeljali preko Kaspijskega morja in Volge tolikšne količine petroleja, da ga bo tudi za tiste mesece, ko ne bo mogoče misliti na kak ladijski prevoz, dovolj v zalogi.

Najstarejša in najbogatejša ruska petrolejska nahajališča v Kavkazu so v sovjetski republiki Aserbejdžan. Odkril jih je švedski inženir

Robert Nobel

ki se je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja podal v Baku po naročilu svojega brata Alfreda Nobela, ki si je pozneje pridobil svetovni sloves zaradi iznajdbe dinamita in zaradi svojih prizadevanj za mir med narodi. Tja se je podal z nalogo, da nakupi večje količine orohovega lesa za izdelovanje puškinih kopit za prusko vojsko. Pri tej priliki je Robert Nobel po naključju razvil skrivnost umazane črne tekočine, ki jo je bilo povsod po kavkaškem peščenem svetu dovolj in za tisto »umazano črno tekočino« so se kmalu začeli zanimati v večji meri tudi ruski finančniki in veleposredniki.

Doba propadanja

Ko je leta 1886 stekla železnica Baku-Tiflis-Batum, se je petrolejska proizvodnja že tako zelo dvignila, da je daleč prekosila ameriško in je leta 1901 že krila nad polovico vseh potreb po petroleju na svetu. Ruski proizvajalci so mislili, da bodo lahko vso Evropo zalagali z oljem za mazo ter poleg tega tudi ves svet s petrolejem. Toda breznačno izkoriščanje petrolejskih področij in zastareli načini pridobivanja te dragocene surovine so bili krivi, da je vsa stvar začela hitro propadati. Namesto napredka, ki bi lahko silno obogatil rusko gospodarstvo, je torej nasto-

pila doba propadanja gotovo ene najvažnejših sovjetskih gospodarskih panog. Ta propad pa so pospešili še uporniki, ki so zavzeli Baku in v revolucionarnem letu 1905 požgali tamkajšnje petrolejske čistilnice.

Ob izbruhu prejšnje svetovne vojne je bila vsa kavkaška petrolejska industrija popolnoma na tleh.

Sovjeti pa so napeli vse sile

da bi jo spet postavili na trdnje noge ter naredili iz Bakuja sodobno industrijsko središče. Na več mestih so odkrili nove petrolejske vrelce, med drugimi tudi ob stari cesti v bakuskem predmestju Sabunaki, dalje tik ob obali Kaspijskega morja, zelo pomembne pa tudi bolj na severu pri Groznem in pri Majkopu. Slednjih so se zavezniki že pred nedavnim že polastile in nimajo za Ruso nobenega pomena več, čeprav sami trdijo, da so jih tako poškodovali, da jih še dolgo ne bo mogoče izkoriščati. Tudi druge panoge proizvodnje so v pokrajini Aserbejdžan močno dvignili. Kakor se vidi iz skopih podatkov, ki so nam na razpolago — piše dalje madžarski strokovnjak — so na tako imenovanem Kurskem nižaji zasadili egiptovski bombaž, ki so ga potem predelavali v predilnicah v Kirovu (na severozahodnem koncu dežele), kjer se je precej razvila poleg tega tudi rudarska industrija, ter dalje tudi v južnem delu pokrajine, kjer zelo cvete tudi svilarška industrija. Glavno mesto Baku ima 810.000 prebivalcev in je potemtakem peto največje mesto v vsej Sovjetski Rusiji.

Vse to veliko petrolejsko bogastvo kavkaške zemlje je zdaj že

v neposredni nevarnosti pred zasedbo

Razumljivo je, zakaj so ga Sovjeti sklenili za vsako ceno, tudi za ceno še tako velikih žrtev, ubraniti pred prodirajočo zavezniško vojsko, saj je to brez dvoma eden glavnih življenjskih živev sovjetske armade. Sovjeti so računali, da bodo letos dvignili proizvodnjo kavkaškega petroleja kar na 54 milijonov ton. Vendar pa te številke letos Sovjeti nabhž ne bodo dosegli — piše dalje omenjeni članek — kajti prvič že pritiska v te kraje nemška in zavezniška vojska, spriči česar ne more delo po petrolejskih vrelcih in čistilnicah potekati tako, kot v normalnih časih, drugi pa je treba vedeti, da niti v mirnih časih niso nikdar dosegli tiste številke, kakor je bila določena v sovjetskem petletnem načrtu. Za leto 1933 so na primer računali, da bodo načrpal 21,5 milijona ton surovega petroleja, 1937 leta 31,5 milijona ton, leta 1939 pa 32,8 milijona ton. V istih treh letih je znašal izvoz po vrsti 4,89 milij. ton (22,7% resnične proizvodnje), 1,93 (6,9%) in 1,4 milijona ton (4,6% celotne proizvodnje). V letih od 1932 do 1938 je resnična proizvodnja znašala, kakor sledi: 1932: 21,41, 1933: 21,48, 1934: 21,21, 1935: 25,14, 1936: 27,34, 1937: 27,59 in 1938: 30,10 milijona ton.

Kako je petrolejsko bogastvo porazdeljeno

Kakor je razvidno iz švedskega gospodarskega časopisa »Industria« so sovjetske petrolejske zaloge tako porazdeljene na posamezna področja:

milij. ton odstotek

Baku 2565 29

Georgija 176 2

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIC
RISAL JOŽE BERANEK

65.

Medvešček se pripelje s kočijo v kraljevo mesto in naravnost pred kralja. Pred kraljem pa so bile tri njegove hčerke ter kamnar in hostnik. Oba sta hotela imeti za njih rešitev plačilo: ženitev s kraljičnima.

Toda ženitve najmlajša kraljična ni dopustila, ker sta svojega tovariša bila vrgla v jamo.

66.

Kralj pa pokliče medveščka pred se in mu veli:

»Hčerke so mi vse povedale. Ti si pravi rešitelj, zato govori!«

Medvešček se je kralju lepo priklonil in dejal:

»Zasluzila sta, da bi vaju vrgel v globoko ječo, kakor sta vidva mene hotela; k sreči pa sem bil previden in namesto mene sta vrgla le skalo na dno jame. — Jaz pa sem medtem rešil še celo zakleto mesto, ki bi ga sicer ne bil. Zato te naj, o kralj, prosita milosti: moja želja pa je, da naj ostaneta pri življenju.«

Severovzhodni Kavkaz (Grozni)	654	8
Kubansko področje (Majkop)	236	3
Področje Emba	1171	14
Volga — Ural	2704	31
Srednja Azija	812	9
Sahalin	318	4

Področje Volga — Ural je torej znatno bogatejše na petroleju kakor pa pokrajina okrog Bakuja. Če pa vzamemo vso kavkaško področje skupaj (Baku, Grozni, Majkop in Georgija), vidimo, da je na tem področju kar 42 odstotkov vseh sovjetskih petrolejskih zalog. Približno 75 odstotkov vse sedanje resnične proizvodnje petroleja pa odpade na Kavkaz, medtem računajo resnično proizvodnjo na področju Volga — Ural na 7 milijonov ton ali na 15% celotne proizvodnje. V vojno gospodarskem oziru obstoji za Sovjete neka prednost v tem, da je petrolej, ki ga pridobivajo na tem področju, dober tudi za letala. Tak čisti petrolej morajo sicer uvažati iz Amerike.

Težave pri pridobivanju petroleja

Pri pridobivanju petroleja pa je seveda treba premagati velike težave, kajti tla tu niso takšna, kakor na primer pri Bakuju in v Georgiji sploh, pač pa prevladuje tu povečini trda živa skala. Poleg tega pa petrolej s področja Volga — Ural vsebuje tudi 1 do 3% žvepla in so zaradi tega potrebne posebne čistilne naprave. Leta 1939 so na področju »drugača Bakuja« 61.600 krat za poskus navrtali zemljo, na 125.300 mestih pa so dejansko že črpali petrolej iz tal. Očividno so

torej Rusi že pred nekaj leti slutili, da se bodo morda morali v kratkem odpovedati svojim bogatim zalogam petroleja na Kavkazu — kousne svoja izvajanja madžarski strokovnjak — in so zato začeli misliti na to, kako bi dvignili petrolejsko proizvodnjo na področju med Volgo in Uralom na takšno stopnjo, da bi s petrolejem iz teh krajev vsaj za silo lahko oskrbovali srednje in severne predele evropskega dela Sovjetske zveze. A tudi to jih ne bo rešilo pred neizogibnim porazom, kajti izguba petrolejskih vrelcev pod Kavkazom bi bila zanje le prehud udarec, da bi ga mogli kar tako prenesti. Če bi imeli res toliko petroleja tudi še drugod, Stalin najbrž ne bi dal povelja, da je treba na Kavkazu zadržati za vsako ceno, tudi za ceno še tako velikih žrtev.

Jagode — debele kot jabolka

Danski vrtnarji so znani po svojih izrednih uspehih, ki so jih doslej v svoji stroki. Pred nedavnim je prišlo z Danske tudi poročilo, da so vzgojili izredno debelo vrtno jagodo, ki je tako debela, kakor navadno, srednje debelo jabolko. Dosegli so to v številnih poskusih cepljenja posameznih vrst dosedanjih vrtnih jagod.

Zahtevajte povsod naš list!

SELMA LAGERLOEF:

87

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Prikazen je izginila, ko sem se premaknil. Toda spomin nanjo ni izginil, moji prijatelji in poslušalci, ne, spomin nanjo ni izginil. Naslednji dan sem stopil k svojemu prijatelju Pontusu Frimanu in ga vprašal, kaj neki zahteva Jezus od mene, kajti jaz nimam nobenega imetja, da bi ga mogel razdati.

Todaj pa je rekel Pontus Friman, da Jezus očitno želi, da bi mr žrtvoval vse časti in odlikovanja ki bi si jih pozneje kot znanstvenik mogel priboriti, v zameno pa naj bi postal ponižen in ubog Kristusov služabnik.

In tako sem vrgel vse drugo v stran in postal svečenik, da bi ljudem govoril o Kristusu in njegovi ljubezni.

Vi pa, moji poslušalci, molite zame, kajti jaz moram na tem svetu živeti kakor vi vsi, toda svet me hoče zmamiti, jaz pa trepetam od strahu, da bi svet utegnil zmotiti mojo ljubezen do Kristusa in iz mene narediti krivega preroka.

Istočasno je sklenil svoji roki. Zdelo se mu je, da so se pred njim znova pojavile vse skušnjave in ves strah, ki je prežal nanj, in ob misli na svojo lastno slabost so ga obile solze. Ganoje je prevzelo v takšni meri, da ni mogel več nadaljevati. Kratek amen je bilo edino, kar je mogel izreči, nato pa se je zgredil k molitvi.

Tudi v cerkvi so poslušalci izbruhnili v glasen stok. Z eno samo kratko pridigo se je Karl Artur navedel za ljubljence vseh teh ljudi. Najrajši bi ga ponesli na rokav, zanj bi radi žrtvovali vse, kakor se je bil sam žrtvoval svojemu Zveličarju.

Pa naj bi bil učinek njegovih besed še tak, vendar ne bi bil izreden, če ne bi takoj nato sledilo branje oklicev.

Najprej je prebral mladi svečenik ravnodušno nekaj imen, katerim nihče ni pripisoval posebnega pomena, toda nenadoma so ga

videli, kako je prebledel in se malec sklonil čez knjigo, da bi videl, če se ni morda zmotil. Potem je prebral oklice z rahlim glasom, kakor da bi ga drugi ne smeli slišati.

»V občini se privikar izklicujeta zaradi vstopa v krščanski zakon: industrije Gustav Henrik Schagerstroem in visokorodna de- vica Karlina Adriana Loewenskoeld. Naj bi v tem stanu živela v krščanski ljubezni in ga srečno in pobožno končala v božjo slavo.«

Toda Karl Arturji ni pomagal nič, da je bral s tistim glasom. V mrtvaško tihi cerkvi se je vsak zlog dobro slišal.

Bilo je strašno.

Sam Schagerstroem je začutil, kako grozno je bilo. Tam je stal mož, ki se je hotel odpovedati svetu, da bi postal ubog Kristusov posnemovalac in bral, da se je z najbogatejšim možem vse pokrajine zaročilo dekletu, katero je sam ljubil.

Ljudem je sramežljiva rdečica zalila obraze in niso se upali pogledati drug drugega. Ko so šli iz cerkve, so izgledali čisto presenečeni.

Toda Schagerstroem se je počutil še bolj na tesnem kakor vsi drugi. Sicer je ohranil na zunaj svoj mir, toda v njegovem areu je bilo drugače. Mislil si je, da se ne bi niti malo začudil, če bi ga ljudje znova opljučali ali pa kamenjali.

In to je bil tisti, ki je mislil, da bo oklice prinesel Karlini za- doščenje.

Nerodnega in neumnega se je sicer dostikrat počutil, toda nikdar ne v takšni meri kakor to nedeljo, ko je skozi srednja vrata stopil iz cerkve.

3.

Prvi hip je Schagerstroem mislil na to, da bi pisal Karlini ter ji vse razložil in se ji opravičil. Toda od tega je zopet odnehal, kajti pretežko bi mu bilo napisati to pismo. Mesto tega je naročil voz in konja in se odpravil na pot v Oerebro.

Od prošta Forsiusa je izvedel za ime stare dame, ki sta jo gospa proštova in Karlina nameravali obiskati. V ponedeljek popoldne je poiskal Karlino na stanovanju in jo zaprosil za razgovor.

Takoj je priznal svoje neprimerno ravnanje, skoro nič pa se ni

poskušal opravičiti, temveč je le pripovedoval, kako se je vse skupaj primerilo.

In Karlina? Ah, sedela se je nekako tako, kakor da bi jo zadela kap. Da ne bi padla na tla, se je spustila na majhen, nizek naslanjač in na njem skoro negibno obsedela. Nobenih očitkov ni izustila. Njena bolest je bila prevelika in preveč resnična.

Prav do tega trenutka si je vendar lahko sama sebi rekla sledeče: Če bo Karl Artur pomočjo njegove matere postal drugačnega misli in zvezo z njo nanovo uredil, potem bi bila njena čast znova oprana, njeni sedanji nasprotniki pa bi uvideli, da vse skupaj ni bilo prav nič drugače kakor navaden malenkosten spor med dvema zaljubljenecema. Toda sedaj, ko je bila s Schagerstroemom izključena v cerkvi, sedaj je moral pač vsakdo verjeti, da ima resničen namen poročiti se z industrijcem.

Sedaj ni bilo nobene pomoči več. Razjasnitev ni bila več mogoča. Za večne čase je ostala onečaščena. Zmerom in vselej jo bodo imeli za hinavsko in lakomno.

Imela je neprijeten občutek, kakor da jo kot zvezanega jelnika vodijo proti nekemu cilju, ki ga sama ne pozna. Vse, česar se je hotela izogniti, je morala storiti, vse, kar je poskušala preprečiti, prav vse tisto bo morala celo pospešiti.

Bila je kot začarana. Ne, vse to ne gre pravo pot! Od dneva, ko jo je Schagerstroem privikar zasnubil, ni imela več svoje proste volje.

»Toda, kdo ste Vi, gospod industrijec?« je nenadoma vprašala. »Zakaj mi stalno delate napoto? Zakaj se Vas ne morem znebiti?«

»Kdo sem?« je odvrnil Schagerstroem. »Da, to vam hočem povedati, gospodična Loewenskoeld. Jaz sem najneumnejši mož, ki je kdaj živel na tej božji zemlji.«

In to je izrekel Schagerstroem s tako počeno prepričljivostjo, da je sij njegovega smehljaja preletel tudi Karlini obraz.

»Že od takrat, ko sem Vas, milostna gospodična, videl v proštjski klopi v cerkvi, sem vas hotel narediti srečno in vam s tem pomagati. Toda sedaj sem vam nasprotno prinesel le bolečine in nesrečo.«